

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д-р **Мария Християнова Стоименова**, дмн

член на научно жури,

определено със заповед № 134/ 29.05.2020 г. на Директора на НЦЗПБ,

по конкурс за заемане на академична длъжност „Професор“

В област на висшето образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление: 7.1 Медицина, научна специалност: „Паразитология и хелминтология“, за нуждите на отдел „Паразитология и тропическа медицина“, НЦЗПБ, София.
обявен в ДВ бр. 24/17.03.2020 г.

Нямам конфликт на интереси по настоящия конкурс.

В конкурса участва единствен кандидат - доц. д-р Искра Георгиева Райнова, дмн. Представената документация е пълна и изрядно подредена, съгласно изискванията на ЗРСАРБ от 2018 г. и Правилника на НЦЗПБ. Кандидатът е представил на хартиен и електронен носител: административни документи, в т.ч. свидетелства и дипломи, служебна бележка за трудов стаж по специалността и учебна натовареност, общ списък на научните публикации и публикации след последната хабилитация, справка за цитиранията, авторска справка за приносите, хабилитационна справка, справка-декларация за изпълнение на минималните национални изисквания за участие в конкурса за акад. длъжност „професор“, както и оригинали на научните публикации, представени в конкурса за професура.

1. Анализ на професионалното развитие на кандидата

Доц. д-р Искра Георгиева Райнова, дмн, е родена на 05.07.1956 г. в гр. София. През 1982 г. се дипломира като лекар в Медицинска Академия – ВМИ, София. От 1982 до 1987 г. работи последователно като участъков педиатър в Районна болница, гр. Дупница и ординатор във ВО на IV-та градска болница, София. Кариерното си развитие в НЦЗПБ започва през 1987 г. като лекар-като ординатор в лаборатория „Експериментална и приложна паразитология“. Придобива специалности „Медицинска паразитология“ през 1992 г. и „Клинична имунология“ през 1996 г. През периода 1991-1994 г. д-р Райнова е последователно научен сътрудник III - I ст., а от 1994 г. е назначена за завеждащ на лаборатория „Експериментална и приложна паразитология“. През 2002 г. провежда специализация в Института по паразитология, гр. Берн, Швейцария в областта на диагностиката на паразитните заболявания. През 2006 г. придобива ОНС „Доктор“ по научна специалност „Паразитология и хелминтология“ след успешна защита на дисертационен труд на тема „*Разработване и характеристика на ELISA и Western blot с екскреторно-секреторни антигени от*

Toxocara canis за диагностика и проучване на разпространението на токсокарозата у нас“, а през 2020 г. придобива научната степен „доктор на науките“ за защитен дисертационен труд *„Хелминтозоозии (трихинелоза, токсокароза и ехинококоза) при хората – епидемиологични показатели, разпространение, диагностика и лечение“*. От 2010 г. д-р Искра Райнова заема академичната длъжност „доцент“ в отдел Паразитология на НЦЗПБ.

От 2011 г. доц. д-р Искра Райнова завежда отдел „Паразитология и тропическа медицина“ в НЦЗПБ, а през 2016 г. е назначена като заместник директор по учебната дейност на НЦЗПБ, София.

2. Оценка на научните трудове на кандидата по време на цялостното академично развитие.

Доц. Д-р Искра Райнова е автор на 99 научни труда, публикувани в периода 1992 - 2020 г., в т.ч: два автореферата на дисертационни трудове за придобиване на ОНС „Доктор“ и „Доктор на науките“, 29 статии в реферирани научни издания (Scopus), 56 - в нереферирани научни издания, 5 – в сборници от научни форуми в чужбина, две самостоятелни монографии и 4 участия с отделни глави в колективни монографии и ръководства на български език.

Според изискванията на ЗРАСБ в конкурса за академичната длъжност „Професор“ доц. д-р Райнова участва с 56 научни труда, публикувани след последната хабилизация и различни от представените за придобиване на научната степен „доктор на науките“, в т.ч.: 12 пълнотекстови публикации в чуждестранни и 44 - в национални списания и сборници, като 23 от публикациите са в реферирани научни издания (Scopus) и 13 - в издания с импакт фактор. Общият импакт фактор след последната хабилизация е 22,685. Шест от представените в конкурса статии са цитирани общо 48 пъти (без автоцитирания). Заедно с това кандидатката е включила участията си в авторските колективи на една монография *„Зоозии при човека и животните“*, *Медицина и физкултура, 2012*, и едно ръководство *„Клинична паразитология и тропическа медицина“*, *„Изток-Запад“*, 2016, съответно - с 9 и 11 глави. За значителна научна активност свидетелстват и 108 научни съобщения след 2010 г., представени на научни форуми у нас (114) и в чужбина (5).

От предоставения списък на публикациите установих, че кандидатката е водещ автор (първи, последен или един от общо двама) в 77% от всички представени в конкурса публикации, в 54 % от публикациите с импакт фактор и в 67% от статиите, които са обект на цитиране. След последната си хабилизация доц. Д-р И. Райнова е публикувала 79% от всички свои реферирани публикации (23/29), както и 93% от

публикациите си с импакт фактор (13/14) и е реализирала 70% от участията си в научни форуми (108/155). Тези показатели съответстват на една ясно очертана възходяща тенденция в научното развитие на кандидатката.

3. Приноси от научно-изследователската дейност

Научно-изследователската дейност на доц. Райнова има добре очертан профил по специалността на конкурса, преди всичко в областта на диагностиката на паразитните болести, а също така - етиологията, клиниката, лечението и епидемиологичния надзор и контрол на местните и внасяните паразитози. Приносите от научно-изследователската дейност мога да се обобщят в следните **основни направления**.

1 **Приложно-диагностично**. Това направление е свързано с профила на лабораторията, в която практически преминава кариерното развитие на кандидатката, то оформя облика на научната и дейност, особено през първия ѝ етап и е довело до редица оригинални приноси. Получени и характеризирани са редица антигени и са разработени тестове (ELISA за специфичност и авидитет, Western blot и други молекулярно-биологични методи) за ранна и прецизна диагностика на съответните паразитози - токсокароза, лайшманиоза, трихинелоза, токсоплазмоза и ехинококоза. Въвеждането на нови, съвременни методи за диагностика на паразитните заболявания има важно научно-практическо значение за мониториране на разпространението на тези заболявания и тяхната успешна терапия (*повечето публикации от периода 1992 – 2010, двата дисертационни труда, две дипломни и една докторска работа под ръководството на доц. Райнова, два научни проекта, както и публикации 7, 10, 11, 13, 15, 19 и 55 след последната хабилитация*). С важно научно-практическо значение са и дейностите по поддържане на паразитни видове и щамове и разработването на методики за криосъхранение на токсоплазми, бластоцисти и трипанозоми (*внедряване „Криосъхранение на паразита V. hominis на (-) 70° C” 2010 г. от Е. Кънева, доц. д-р И. Райнова.*)

2. **Клинично направление** – то включва широкообхватни проучвания, насочени към етиологията, клиничните прояви, диагностиката и лечението на важни за България хелминтозоозии (ехинококоза и трихинелоза), геохелминтози (аскаридозата, трихоцефалоза, токсокарозата), контактни (ентеробиоза, гиардиаза, хименолепидоза) и опортюнистични паразитози (токсоплазмоза, висцерална кожна лайшманиоза, криптоспоридиоза, бластоцистоза). Извършени са изследвания и върху някои по-рядко срещани (цистицеркоза) и неавтохтонни паразитни заболявания (малария и кожна лайшманиоза), поради реално нарастващият риск от вноса им. С приносен характер са

оригиналните и осъвременени данни за географското разпространение, структурата на засегнатите контингенти и епидемиологичните показатели за отделните нозологични единици. Особено ценни са разработените диагностични алгоритми и подходи, допринасящи за своевременно откриване и лечение на тези заболявания. Данните от осъществените проучвания са изключително полезни не само за паразитолози с клинична практика, но и за интернисти, педиатри, инфекционисти, микробиолози, епидемиолози, гастроентеролози, дерматолози и общопрактикуващи медицински специалисти. Осъществените проучвания могат да бъдат използвани като научна база за разработване на нормативни документи, мероприятия на здравната мрежа и управленчески решения (*публикации № 6, 12, 14; 22, 23, 24, 27, 28, 29, 30, 33, 37, 39, 42 и 48 (в български издания) и № 49, 51, 52, 53, 54, 55, 59 и 60 (в чуждестранни издания)*). Много ценно е участието на кандидата в разработването на две монографии *Зоозози при човека и животните* и *Клинична паразитология и тропически болести* (съответно с 9 и 11 глави), чрез които събраната и обобщена съвременна информация за медицински значимите паразитологични заболявания става достояние не само на широк кръг специалисти, но и на лекари - специализанти и студенти по медицина.

3. Третото направление - Епидемиологичен надзор и контрол на местните и внасяни паразитози бих определила като най-значимо не само в национален, но и в международен мащаб и определящо за безспорния авторитет на кандидатката и ръководеният от нея Отдел по паразитология и тропическа медицина на НЦЗПБ в областта на медицинската паразитология. Системно събираната и анализирана информация за динамиката на честотата, разпространението и леталитета, свързан със значимите паразитологични заболявания в страната, се използва от Министерство на здравеопазването, Европейския център за контрол на заболяванията и СЗО и има съществено научно-практическо значение при разработването на конкретни мерки за подобряване на надзора и контрола на тези заболявания, както на национално, така и на регионално ниво. С приносно значение са: данните за социалните и природни фактори, способстващи разпространението на ехинококозата у нас; анализът на трихинелозни взривове и свързаните с тях икономически загуби за болничната и извънболничната помощ; установените пропуски в системата за контрол на опаразитеността с геохелминти; установената алармираща тенденция за нарастващ брой случаи и екстензивна инвазия на ентеробиозата. На фона на засилени туристически и бежански потоци, стратегическо значение имат анализите на данните за вноса и риска от местно разпространение на неавтохтонни, но потенциално ендемични паразитни

заболявания като малария, кожна токсокароза и лайшманиоза, шистозомози, филариози и др. В това направление са и най-значимите публикации в международни издания с висок импакт фактор - Eurosurveillance, Eur J Clin Microbiol Infect Dis, J of Infection and Public Health и пр. (*Публикации № 8, 9, 20, 25, 31, 34, 35, 47 и № 50, 51, 57, 58, 59, 60*).

5. Разпространение на научните постижения и авторитет сред научната общност. За научната стойност на публикациите, представени от кандидатката, говори нарастващият през последните години брой документирани цитирания (Scopus). Според авторската справка, 65% от забелязаните 48 цитирания са в издания на английски език, и 23% – в издания с импакт фактор. Съгласно Scopus кандидатката притежава **H-index 5**.

За качествата на научната дейност на доц. Д-р И. Райнова свидетелства и фактът, че тя участва в реализирането на шест национални научни проекти, получили финансирани от ФНИ, (един от които е текущ), в два международни проекта финансирани от програмата за българо-швейцарско научно сътрудничество (вкл. Един проект през периода 2013 – 2015 г), и в две национални програми, финансирани от МЗ (в т.ч. Национална програма за профилактика и контрол на векторно-предавани трансмисивни инфекции сред населението за периода 2014 – 2018 г.). Понастоящем доц. Д-р И. Райнова е зам. ръководител на Проект за изграждане на център за компетентност BG05M20P001-1.002 „Фундаментални, транслиращи и клинични изследвания в областта на инфекциите и инфекциозната имунология“ 2018-2023 г., финансиран по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“

Доц. Д-р И. Райнова е главен координатор на Експертния съвет по специалност „Медицинска паразитология“ към МЗ, председател на комисията за държавен изпит по специалност „Медицинска паразитология“, член на редколегията на списание Problems of Infectious and Parasitic Diseases и член на организационния комитет на ежегодните конгреси на Българската асоциация по микробиология. Всичко това е убедително доказателство за нейния професионален и научен авторитет.

6. Комплексна, качествена оценка на учебно-методическата и преподавателската дейност на кандидата

Доц. Д-р И. Райнова участва активно в учебно-преподавателската дейност на отдел „Паразитология и тропическа медицина“ на НИЦЗПБ, в.т.ч. - преподаване на студенти и стажанти по медицина, участие в курсове за следдипломно обучение, консултации и ръководство на докторанти и специализиращи лекари, участие в комисии за държавен изпит по специалност „Медицинска паразитология“. Учебната ѝ натовареност за периода от 2015 - 2019 г. възлиза на 850 часа (между 70 и 300 ч.

годишно). През периода 2016 – 2020 г. доц. Райнова е ръководител на 4 успешно защитили докторанти, една продължаваща докторантура и една дипломна работа, защитена успешно през 2017 г.

7. Обща оценка за съответствието на кандидата на задължителните изисквания на ЗРСРАБ.

Съгласно представената справка-декларация, подкрепена с оригинални доказателства, доц. Райнова покрива или значително надхвърля минималните национални изисквания и изискванията на НЦЗПБ за заемане на академичната длъжност „професор“ по отделните групи показатели, както следва: А (Дисертационен труд за присъждане на ОНС “доктор” 50/50, Б. Дисертационен труд за присъждане на научна степен "доктор на науките" 100/100; В. Научни публикации, заместващи хабилитационен труд, в реферирани издания) 233,66 /100; Г. Публикации и доклади в нереферирани научни издания 217,5/200, Д. Цитирания или рецензии в реферирани научни издания) 105/10 и показатели от група Е. 390/100.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Оценката на цялостното кариерно развитие, научно-изследователската, учебна и организационно-административна дейност на доц. д-р Искра Георгиева Райнова показва, че кандидатката отговаря напълно на критериите на ЗРАСРБ и Националния център по заразни и паразитни болести за заемане на академичната длъжност „професор“ по научната специалност „Паразитология и хелминтология“. Нейният професионален път е пример за последователно, задълбочено и възходящо развитие, съдържащо всички задължителни етапи на академичното израстване. Безспорно е, че кандидатката е цялостно изграден учен, с приноси в различните направления на научната си специалност - приложно-диагностично, клинично-терапевтично и епидемиологично. Тя притежава необходимите професионални компетенции за лабораторна и диагностична работа, има значителен опит в проектна дейност, като участник и като ръководител на екип, натрупан стаж като преподавател и научен ръководител по специалността, както и значителен организационно – методичен опит. Ето защо, с удоволствие и убеденост предлагам на уважаемото жури да избере доц. д-р Искра Георгиева Райнова, дмн за заемане на академичната длъжност „професор“ по „Паразитология и хелминтология“ към Националния център по заразни и паразитни болести, София.

26.06.2020 г.

подпис

